

**UCHWAŁA NR VII/86/15
RADY MIASTA GDYNI**

z dnia 25 marca 2015 r.

w sprawie przyjęcia raportu z realizacji w 2014 roku w Gdyni Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r., poz. 594 z późn. zm.¹⁾), w związku z art. 11 ust. 1 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2012 r. poz. 124 z późn. zm.²⁾) uchwała się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się raport z realizacji w 2014 r. Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, który stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta Gdyni

Zygmunt Zmuda-Trzebiatowski

¹⁾Zmiany w Dz. U. z 2013 r., poz. 645, poz. 1318, Dz. U. z 2014 r. poz. 379, poz. 1072.

²⁾Zmiany w Dz.U. z 2011 r. nr 117 poz. 678, Dz.U. z 2015 r. poz. 28 .

*Załącznik Nr 1.....
do Uchwały Rady Miasta
z dnia.....*

***Raport z realizacji
Gminnego Programu Przeciwdziałania
Narkomanii
w 2014 roku***

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 2015

Spis treści

I. WPROWADZENIE	4
II. SKALA ZJAWISKA NARKOMANII W GDYNI	6
2.1. Skala przestępczości narkotykowej.....	6
2.2. Interwencje, pomoc osobom z problemem narkotykowym	8
III. WYKAZ PLACÓWEK REALIZUJĄCYCH ZADANIA Z ZAKRESU PROFILAKTYKI UZALEŻNIENIA OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH	12
IV. DOSTĘPNOŚĆ DO LECZENIA I FORMY TERAPII.	13
V. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU	13
5.1. Profilaktyka uniwersalna.....	14
5.1.1. Realizacja programów profilaktycznych na terenie szkół.....	14
5.1.2. Realizacja programów profilaktycznych poza szkołą.....	20
5.1.3. Zajęcia rekreacyjno-sportowe	22
5.1.4. Popularyzowanie informacji o szkodliwości używania środków psychoaktywnych i ryzykownych zachowaniach seksualnych.....	23
5.1.5. Informacja o pomocy oraz popularyzacja wiedzy o problematyce uzależnień.....	25
5.1.6. Szkolenia grup zawodowych z zakresu problematyki uzależnień	25
5.2. Profilaktyka selektywna i wskazująca.....	26
5.3. Leczenie i readaptacja społeczna	39
VI. PODSUMOWANIE	42

Spis tabel i wykresów

Tabela nr 1: Zajęte ilości środków odurzających i substancji psychoaktywnych w Gdyni w 2014 r.....	6
Tabela nr 2: Przepięstwa narkotykowe i wykrywalnoř sprawców w poszczęólnych dzielnicach Gdyni w latach 2012-2014.....	7
Tabela nr 3: Liczba pacjentów z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi użyciem substancji psychoaktywnych SPZOZ Miejskiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w latach 2011-2014.....	8
Tabela nr 4: Liczba osób leczonych wraz ze wskazaniem rodzaju środka uzależniającego w NZOZ Centrum Zdrowia w Gdyni w latach 2012-2014.....	9
Tabela nr 5: Liczba pacjentów Edukacyjnej Kliniki Poradni Profilaktyki Uzależnień w latach 2011 – 2014.....	9
Tabela nr 6: Liczba rodzin z problemem narkotykowym objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni w latach 2011– 2014.....	9
Wykres nr 1: Liczba pacjentów PLU – osób uzależnionych od narkotyków w latach 2011-2014.....	11
Tabela nr 7: Struktura wieku pacjentów uzależnionych od środków psychoaktywnych zarejestrowanych w PLU w latach 2011-2014.....	11
Tabela nr 8: Procentowy wskaźnik pacjentów do 18 r.ż. w stosunku do ogólnej liczby pacjentów uzależnionych zarejestrowanych w PLU w latach 2011-2014.....	11
Tabela nr 9: Liczba pacjentów PLU w Gdyni i rodzaj środków uzależniających w latach 2011-2014.....	12
Tabela nr 10: Program UNPLUGGED w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 5.....	17
Tabela nr 11: Poziom zakażenia wirusem HIV na terenie województwa pomorskiego.....	24
Tabela nr 12: Porównawcze dane statystyczne dotyczące osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i współuzależnionych leczonych w Przychodni Leczenia Uzależnień.....	39
Tabela nr 13: Przekrój wiekowy pacjentów Edukacyjnej Kliniki Poradni Profilaktyki Uzależnień w latach 2011- 2014.....	41

I. WPROWADZENIE

Zapobieganie i rozwiązywanie problemów narkotykowych jest jednym z zadań gminnych w obszarze ochrony zdrowia. Realizację *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii* prowadzono przy zastosowaniu następujących aktów prawnych:

- *Ustawę z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2012.124 z późn. zm.),*
- *Ustawę z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2012.1356 z późn. zm.),*
- *Ustawę z 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U.1996.10.55 z późn. zm.),*
- *Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011-2016,*
- *Narodowy Program Zdrowia na lata 2007- 2015,*
- *Ustawę z 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U.2013.947 j.t.),*
- *Ustawę z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. (Dz.U.2014.1118 j.t.).*

Odwoływano się także do innych dokumentów, tj.:

- *Ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U.2013.217 t.j.),*
- *Ustawy z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2013.182 t.j.),*
- *Ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2005.180.1493 z późn. zm.),*
- *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- *Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego.*

Celem działań podejmowanych przez władze lokalne było:

- zahamowanie tempa wzrostu popytu i podaży na środki psychoaktywne poprzez realizację odpowiednio dobranych programów profilaktycznych, a tym samym zapobieganie uzależnieniu od substancji odurzających,
- zapewnienie dostępu do leczenia osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych i członkom ich rodzin.

Polityka miasta w w/wymienionym zakresie zbieżna jest z przyjętym w grudniu 2012 r. „*Planem działania Unii Europejskiej w zakresie środków odurzających na lata*

2013-2016”¹. Artykuł 4 pkt 11 *Ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* definiuje narkomanię jako stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych, albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich.

Terminem „substancje psychotropowe” określa się substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego działające na centralny układ nerwowy. Wśród nich znajdują się środki wytwarzane i dystrybuowane legalnie (np. tytoń, leki i substancje produkowane w celach technicznych), jak i nielegalnie (narkotyki). Część substancji wytwarzanych legalnie może być używana niewłaściwie np. leki używane bez wskazań lekarskich lub inaczej niż zalecono, czy rozpuszczalniki techniczne używane do oszłamiania się.

Środki zastępcze to środek szkodliwy używany zamiast lub w takich samych celach, jako środek odurzający lub substancja psychotropowa (w tym tzw. „dopalacze”).

Osiągnięcie założonego celu było możliwe dzięki współpracy wszystkich zaangażowanych środowisk lokalnych działających zgodnie z zasadami:

1. współpracy,
2. systemowości,
3. realizmu,
4. dostępu do informacji i właściwego ich przebiegu,
5. rzetelności i dokładności w wykonywaniu zadań,
6. zaufania, konsekwencji,
7. spójności.

W realizacji *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w 2014 roku* uczestniczyły następujące podmioty:

- SPZOZ Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień,
- Edukacyjna Klinika Poradnia Profilaktyki Uzależnień .
- NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego,
- podmioty lecznicze,
- placówki oświatowe,
- Komenda Miejskiej Policji,
- Straż Miejska,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,

¹ Dziennik Unii Europejskiej, Seria C Nr 351 z dnia 30.11.2013 r.

- Zespół Placówek Specjalistycznych im. K. Lisieckiego „Dziadka”,
- Gdyńskie Centrum Sportu,
- Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny,
- Organizacje pozarządowe,
- Parafie,
- Rady dzielnic.

II. SKALA ZJAWISKA NARKOMANII W GDYNI

Rozmiar i tendencje, związane ze zjawiskiem narkomanii na terenie miasta, przedstawiono poprzez analizę danych statystycznych, uzyskanych od następujących służb: organów ścigania, podmiotów leczniczych, pomocy społecznej, placówek oświatowych. Każdy z wymienionych podmiotów – w ramach swoich uprawnień statutowych – podejmuje działania na rzecz zminimalizowania szkód wynikających z uzależnienia od środków psychoaktywnych.

2.1. Skala przestępczości narkotykowej

Izba Celna w Gdyni, w ramach zwalczania nielegalnego przewozu środków odurzających, substancji psychotropowych i ich prekursorów, systematycznie prowadziła kontrole osób, środków transportu i towarów. Z raportu organów celnych wynika, iż służby celne w okresie od stycznia do grudnia 2014 r. ujawniły i zajęły na terenie gminy Gdynia następujące ilości środków odurzających oraz leków psychotropowych, w tym również środków zastępczych, jak np. tzw. dopalacze² (tabela nr 1) .

Tabela nr 1: Zajęte ilości środków odurzających i substancji psychoaktywnych w Gdyni w 2014 r.

Lp.	Nazwa i rodzaj środka	Ilość
1.	3mmc środek zastępczy	7 g
2.	3mmc, Pentedron środek zastępczy	3 g
3.	Pentedron, Metaketamina , EYH-CAT środek zastępczy	3 g
4.	metaksetamina środek zastępczy	21 szt. tab.
5.	lek Sibutrail zaw. subitraminę	30 szt. tab.
6.	lek Meizitanic zaw. subitraminę	99 szt. tab.
7.	lek Subitramina	60 szt. kaps.
8.	lek Adipex retard	554 szt. tab.
9.	lek Clonazepam	60 szt. tab.
10.	UR-144 substancja kannabinoidalna	5 g
11.	lek Regenon zaw. substancję czynną Amfepramon	30 szt. tab.

² Dopalacze – substancja psychoaktywna, produkowana nielegalnie, zmieniająca cechy narkotyku tak, aby mogła być legalnie dystrybuowana, po zażyciu wykazująca efekty narkotyczne (definicja European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction – EMCDDA).

12.	morfina	20 szt. tab.
13.	susz roślinny zaw. Alfa PVP (a-PVP)	1 g
14.	3mmc środek zastępczy	7 g

Źródło: Izba Celna w Gdyni

Skalę przestępstw w świetle respektowania zapisów *Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.* na terenie Gdyni, przedstawia raport Komendy Miejskiej Policji. Wynika z niego, iż w 2014 r. na terenie miasta dokonano 375 przestępstw z w/w ustawy. Skalę przestępstw popełnionych na terenie Gdyni w latach 2012 - 2014 przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2: Przestępstwa narkotykowe i wykrywalność sprawców w poszczególnych dzielnicach Gdyni w latach 2012-2014

Komisariat	Czyny stwierdzone			Sprawcy					
				ogółem			w tym nieletni ³		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Śródmieście	32	47	63	27	32	37	3	1	4
Wzgórze św. Maksymiliana / Redłowo	43	54	49	18	26	20	3	10	3
Chylonia	151	85	74	93	42	52	17	5	4
Karwiny	34	68	83	12	16	43	1	7	10
Oksywie	29	32	51	24	26	36	6	4	5
Witomino	39	13	41	22	9	17	3	0	4
KMP - OGÓŁEM	328	304	375	196	154	207	33	27	30

Źródło: Komenda Miejska Policji w Gdyni

W stosunku do roku poprzedniego, liczba przestępstw narkotykowych w 2014 wzrosła o 71. W ocenie Komendy Miejskiej Policji w Gdyni poziom zagrożenia zjawiskiem narkomanii na terenie miasta jest nadal wysoki. W celu przeciwdziałania zjawisku narkomanii funkcjonariusze gdyńskich komisariatów Policji oraz Wydziału Kryminalnego KMP w Gdyni prowadzili rozpoznanie przedmiotowego zjawiska na szeroką skalę.

Najczęściej popełnianym czynem - odwołującym się do art. 62 *Ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* - jest posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych. W przypadku nieletnich, każdorazowo sprawy kierowano do Sądu Rodzinnego właściwego miejscowo. Z nieletnimi prowadzono rozmowy o charakterze profilaktycznym na temat szkodliwości działania środków odurzających. Omawiano

³ Nieletni to osoby poniżej 17 roku życia.

zagrożenia, wynikające z używania środków odurzających i substancji psychoaktywnych oraz obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

Do dzielnic wskazanych jako najbardziej zagrożone przestępczością narkotykową należy Chylonia. Znajdujące się tutaj osiedla o zabudowie wielorodzinnej ułatwiają dotarcie do narkotyków, równocześnie zapewniają anonimowość, poczucie bezkarności, tym samym zwiększając zagrożenie przestępstwami przeciwko mieniu (kradzieże, rozboje). Jako podstawowy sposób zamawiania i dystrybucji narkotyków, KMP wskazuje nadal dostawy na telefon oraz zamówienia za pośrednictwem Internetu.

2.2. Interwencje, pomoc osobom z problemem narkotykowym

W 2014 r. SPZOZ Miejska Stacja Pogotowia Ratunkowego w Gdyni udzieliła pomocy 59 osobom z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania, spowodowanymi zażywaniem substancji psychoaktywnych. Spośród wyżej wymienionych 7 stanowią osoby poniżej 18 r.ż. Dane liczbowe nt. rozpoznań występowania zaburzeń psychicznych, o których wyżej mowa, za okres ostatnich czterech lat przedstawia poniższa tabela.

***Tabela nr 3: Liczba pacjentów z zaburzeniami psychicznymi i zaburzeniami zachowania spowodowanymi używaniem substancji psychoaktywnych
SPZOZ Miejskiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w latach 2011-2014***

Lp.	Rok	Liczba rozpoznań
1.	2011	55
2.	2012	43
3.	2013	31
4.	2014	59

Źródło: SPZOZ Miejska Stacja Pogotowia Ratunkowego

SPZOZ Miejska Stacja Pogotowia Ratunkowego wskazała na tendencje zwiększenia liczby rozpoznań z podanego zakresu w czasie imprez masowych organizowanych na terenie miasta i zwiększonego ruchu turystycznego.

Pacjenci z rozpoznaniem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych korzystają z pomocy NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego. W porównaniu do lat ubiegłych, w 2014 r. nieznaczna liczba osób skorzystała z oferty placówki. Były to ogółem 3 osoby uzależnione od środków nasennych i uspokajających. Szczegółowe informacje o liczbie osób zarejestrowanych i leczonych we wskazanej wyżej placówce przedstawia tabela nr 4.

Tabela nr 4: Liczba osób leczonych wraz ze wskazaniem rodzaju środka uzależniającego w NZOZ Centrum Zdrowia w Gdyni w latach 2012-2014

Lp.	Rodzaje uzależnienia	2011	2012	2013	2014
1.	Opiaty	9	1	2	0
2.	Kanabinole	5	4	4	0
3.	Środki nasenne i uspokajające	25	106	44	3
4.	Kokaina	5	0	0	0
5.	Inne substancje psychoaktywne	8	34	27	0
Ogółem		52	145	77	3

Źródło: NZOZ Centrum Zdrowia Psychicznego w Gdyni

Skalę problemów uzależnienia od środków psychoaktywnych w Gdyni przedstawia m.in. raport Edukacyjnej Kliniki Poradni Profilaktyki Uzależnień. Placówka jest niepubliczną specjalistyczną poradnią psychologiczno-pedagogiczną działającą na terenie Miasta Gdyni od lipca 2004 r. do końca grudnia 2014 r. W 2014 r. z oferty terapeutycznej poradni skorzystało 51 osób używających lub uzależnionych od substancji psychoaktywnych. Liczbę pacjentów kliniki w ostatnich czterech latach przedstawia tabela nr 5.

Tabela nr 5: Liczba pacjentów Edukacyjnej Kliniki Poradni Profilaktyki Uzależnień w latach 2011 - 2014

Lp.	Rok	Liczba pacjentów terapii indywidualnej	Wiek 14 - 26 lat	Powyżej 26 lat
1.	2011	52	46	6
2.	2012	57	52	5
3.	2013	55	48	7
4.	2014	51	45	6

Źródło: Edukacyjna Klinika. Poradnia Profilaktyki Uzależnień

Innym źródłem informacji o problemach narkotykowych w Gdyni są dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. W 2014 r. z pomocy finansowej MOPS skorzystało 38 rodzin, w których występował problem uzależnienia od środków psychoaktywnych. Liczba osób w tych rodzinach stanowi 41 osób, co oznacza że podopieczni MOPS mający problem narkotykowy – poza trzema rodzinami – prowadzą gospodarstwa jednoosobowe.

Tabela nr 6: Liczba rodzin z problemem narkotykowym objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni w latach 2011– 2014

Lp.	Rok	Liczba rodzin
1.	2011	20
2.	2012	20
3.	2013	30
4.	2014	38

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni

Zespół Placówek Specjalistycznych w Gdyni sprawuje opiekę nad dziećmi z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rodzinami dysfunkcyjnymi. Z informacji pozyskanych z placówki wynika, iż w 2014 r.:

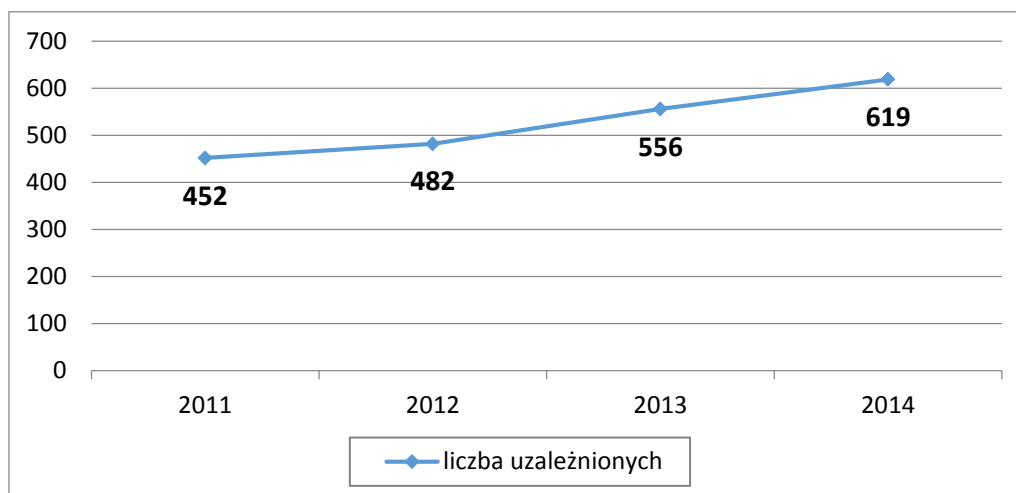
- w Ognisku Wychowawczym w 2 rodzinach rozpoznano problem uzależnienia od środków psychoaktywnych (*por. 2012 r.: 3; 2013 r.: 7*),
- w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w 18 rodzinach zdiagnozowano problem uzależnienia od narkotyków (*por. 2012 r.: 6; 2013 r.: 5*),
- w Specjalistycznej Placówce Wsparcia Dziennego w 13 rodzinach, z których młodzież korzystała z oferty placówki, rozpoznano problem uzależnienia od narkotyków (*por. 2012 r.: 4; 2013 r.: 6*),
- w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w 11 rodzinach występowało uzależnienie od środków psychoaktywnych (*por. 2013 r.: 14*),
- w Placówce Animacji Środowiskowej „Starter” w 4 rodzinach stwierdzono problem uzależnienia od środków psychoaktywnych.

Bardzo ważnym źródłem informacji o rozmiarach problemów narkotykowych na terenie miasta są dane SPZOZ Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień (OPiTU). W strukturze ośrodka, przy ul. Chrzanowskiego 3/5 w Gdyni, mieści się Poradnia Leczenia Uzależnień (PLU). W 2014 r. z oferty terapeutycznej przychodni skorzystało ogółem 1034 pacjentów, w tym:

- osoby uzależnione : 619, w tym:
 - zarejestrowane po raz pierwszy : 345
 - kobiety: 122
- osoby współuzależnione : 415, w tym:
 - zarejestrowane po raz pierwszy : 318
 - mężczyźni : 86

Dane porównawcze dotyczące ogólnej liczby pacjentów objętych opieką PLU w okresie ostatnich czterech lat ilustruje wykres nr 1.

Wykres nr 1: Liczba pacjentów PLU – osób uzależnionych od narkotyków w latach 2011-2014

Źródło: PLU w Gdyni

Strukturę wieku pacjentów uzależnionych od środków psychoaktywnych, zarejestrowanych w Przychodni Leczenia Uzależnień za okres czterech lat przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 7: Struktura wieku pacjentów uzależnionych od środków psychoaktywnych zarejestrowanych w PLU w latach 2011-2014

Lp.	Wiek pacjentów	Liczba osób			
		2011	2012	2013	2014
1.	poniżej 14 r. życia	7	5	11	5
2.	15 lat	17	11	16	27
3.	16 lat	28	27	23	14
4.	17 lat	27	28	26	32
5.	18 lat	27	21	26	23
6.	19 – 21 lat	45	46	42	61
7.	22 – 30 lat	162	157	199	207
8.	powyżej 30 lat	139	186	213	250

Źródło: PLU w Gdyni

Większość pacjentów PLU stanowią osoby powyżej 18 r.ż. Procentowy udział osób do 18 r.ż leczonych w poszczególnych latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 8: Procentowy wskaźnik pacjentów do 18 r.ż. w stosunku do ogólnej liczby pacjentów uzależnionych zarejestrowanych w PLU w latach 2011-2014

Lp.	Pacjenci	2011	2012	2013	2014
1.	ogółem	452	481	553	619
2.	w tym poniżej 18 r.ż.	106	92	102	101
3.	% ogółu	23,5	19,1	18,4	16,3

Źródło: PLU w Gdyni

W 2014 r. pacjenci do 18 r.ż. stanowili ponad 16% wszystkich pacjentów uzależnionych od środków psychoaktywnych zarejestrowanych w PLU, co w perspektywie ostatnich czterech lat wskazuje na tendencję malejącą.

Dane liczbowe dotyczące zarejestrowanych pacjentów według rodzaju zażywanych przez nich środków uzależniających prezentuje tabela nr 9.

Tabela nr 9: Liczba pacjentów PLU w Gdyni i rodzaj środków uzależniających w latach 2011-2014

Lp.	Rodzaje uzależnienia	2011	2012	2013	2014
1.	Opiaty	17	17	22	24
2.	Kanabinole	62	73	112	99
3.	Środki nasenne	7	11	13	18
4.	Kokaina	5	6	4	7
5.	Środki pobudzające	27	23	31	36
6.	Nikotyna	8	11	10	6
7.	Środki wziewne	0	1	0	0
8.	Środki mieszane	200	204	215	263
9.	Hazard ⁴	83	84	83	111
10.	Halucynogeny	0	0	1	1
Ogółem		326	430	556	565

Źródło: PLU w Gdyni

W 2014 r. najliczniejszą grupę pacjentów stanowiły osoby uzależnione od:

- środków mieszanych (pacjent używa równocześnie wielu substancji, czasami z różnych grup),
- kanabinoli , tj. środka występującego w konopiach (*haszysz, marihuana*),
- hazardu.

III. WYKAZ PLACÓWEK REALIZUJĄCYCH W 2014 ROKU ZADANIA Z ZAKRESU PROFILAKTYKI UZALEŻNIENIA OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH

1. **SPZOZ Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień.**
2. **Publiczne i niepubliczne placówki oświatowe.**
3. **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.**
4. **Zespół Placówek Specjalistycznych im. K. Lisieckiego „Dziadka”.**
5. **Gdyńskie Centrum Sportu w Gdyni.**

⁴ Hazard – patologiczne granie (def. Międzynarodowej Statystyki Kwalifikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD – 10)

6. **Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gdyni.**
7. **Organizacje pozarządowe.**
8. **Komenda Miejskiej Policji.**
9. **Straż Miejska.**
10. **SPZOZ Miejska Stacja Pogotowia Ratunkowego.**

IV. DOSTĘPNOŚĆ DO LECZENIA I FORMY TERAPII w 2014 r.

1. Poradnia Leczenia Uzależnień przy ul. Chrzanowskiego 3/5 Gdynia, jednostka organizacyjna SPZOZ Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Gdyni, tel. (58) 620-88-88. Poradnia czynna była codziennie od poniedziałku do czwartku w godz. 7.30 - 19.00 oraz w piątek 7.30-15.30. Istniała możliwość osobistej lub telefonicznej rejestracji. Zakres usług PLU obejmował:
 - leczenie, terapię uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz uzależnionych behawioralnie,
 - leczenie, terapia członków rodzin osób uzależnionych,
 - poradnictwo, konsultacje dla nauczycieli, pedagogów, rodziców mających kłopoty z dziećmi i młodzieżą eksperymentującą lub zażywającą narkotyki,
 - punkt wymiany igieł i strzykawek czynny codziennie w godzinach pracy przychodni.Pacjenci przyjmowani byli na bieżąco, nie było kolejki oczekujących na pierwszą wizytę.
2. Edukacyjna Klinika Poradnia Profilaktyki Uzależnień przy ul. Tatrzkańskiej 35, Gdynia tel.: (58) 620-66-90. Poradnia czynna była od poniedziałku do piątku w godz. 8⁰⁰- 16⁰⁰. Istniała możliwość rejestracji telefonicznej.
Zakres usług obejmował:
 - terapię indywidualną i grupową dla uzależnionych i współuzależnionych
 - zajęcia socjoterapeutyczne
 - konsultacje i porady indywidualne.

V. REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU

Zjawiska społecznie uznane za szkodliwe budzą lęk, przerażenie, ale też inicjują działania, których celem jest zminimalizowanie występowania sytuacji powszechnie uznanych za negatywne. Raport z realizacji *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii* prezentuje szereg działań podejmowanych w odpowiedzi na występowanie zjawisk

niepożądanych. Używaniu środków psychoaktywnych nie rzadko towarzyszą zachowania destrukcyjne, zagrażające zdrowiu, życiu i dotyczą nie tylko środowisk patologicznych. Migracje wewnątrz kraju lub poza krajem, czasowe przemieszczanie się obywateli i rozłąka rodzin w związku z wykonywanymi zawodami, a przy tym coraz większy dostęp do nowych technologii i większe znaczenie Internetu w codziennym życiu - szczególnie ludzi młodych - wpływa również na zwiększenie dostępności do środków psychoaktywnych. Uświadomienie czynników ryzyka z równoczesnym stworzeniem bezpiecznych alternatyw dla rozwoju osobistego zapobiega pojawieniu się destrukcyjnych sytuacji w danej społeczności.

Wśród działań z zakresu profilaktyki uzależnień realizowanych w 2014 r. odnaleźć można było różnorodne projekty zarówno pod względem tematyki, jak i sposobu przekazu, odpowiednio dostosowanego do grupy odbiorców. Adresatami byli: ogół ludności, osoby uzależnione oraz rodziny uzależnionych. Stosownie do potrzeb wskazanej grupy uczestników realizowano zadania w trzech obszarach, tj.: profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej oraz leczenia i readaptacji społecznej.

5.1. Profilaktyka uniwersalna

Adresatami działań prowadzonych w ramach profilaktyki uniwersalnej jest szeroka grupa odbiorców, bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z uzależnieniem. Celem inicjatyw podejmowanych w tym obszarze jest przeciwdziałanie pierwszym próbom eksperymentowania ze środkami psychoaktywnymi, wzmacnianie czynników chroniących i redukcja czynników ryzyka.

5.1.1. Realizacja programów profilaktycznych na terenie szkół

Profilaktyka uniwersalna w najszerszym wymiarze prowadzona jest na terenie szkół z uwagi na łatwość w równoczesnym dotarciu do dużej liczby odbiorców. Dodatkową wartością przestrzeni szkolnej jest udział w oddziaływaniach profilaktycznych nie tylko uczniów, ale także ich rodziców i pedagogów.

Obowiązkiem ustawowym szkoły jest realizacja szkolnego programu profilaktyki, spójnego z programem wychowawczym. Celem szkolnych programów profilaktyki jest zminimalizowanie występowania czynników ryzyka i wzmocnienie aspektów chroniących dzieci, młodzież przed m.in. środkami uzależniającymi. Programy te uwzględniają wszystkie zagadnienia dotyczące profilaktyki uniwersalnej:

- dostarczają wiedzy o uzależnieniach;
- dostarczają informacji o przyczynach i skutkach zachowań ryzykownych;

- rozwijają umiejętności społeczne, interdyscyplinarne;
- stosują aktywne formy pracy z uczniem, rozpoznają zagrożenia, zapewniają tworzenie właściwych relacji;
- uczą organizowania i kontrolowania życia domowego, szkolnego i czasu wolnego;
- rozwijają i kształtują zainteresowania, zaspokajają potrzeby sukcesu;
- placówki oświatowe opracowują wewnętrzne procedury postępowania w sytuacjach kryzysowych, zasady interwencji profilaktycznej;
- sprzyjają zaangażowaniu rodziców w działania szkoły;
- zapewniają rozwój samorządności uczniowskiej.

Programy szkolne tworzone w oparciu o diagnozę zagrożeń środowiskowych i szkolnych, identyfikację problemów i rozeznanie zasobów.

Znaczącą rolę i aktywne wsparcie dla szkół w realizacji założeń szkolnych programów profilaktyki pełniły poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Do głównych zadań poradni należało: udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka, wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny, propagowanie zdrowego stylu życia oraz profilaktyka uzależnień. Prowadzono także terapię dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania i zachowań dysfunkcyjnych.

Ogółem w 2014 r. w programach profilaktycznych realizowanych na terenie gdyńskich placówek oświatowych uczestniczyło 38 335 uczniów⁵, w tym:

- 23 763 – uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów,
- 14 572 – uczniowie szkół średnich.

Frekwencja dorosłych uczestników (rodziców, pedagogów, nauczycieli) programów realizowanych w zakresie profilaktyki uzależnień wyniosła w 2014 r. 7136 osób.

Programy na terenie szkół realizowali wychowawcy, psychologowie i pedagodzy szkolni, pielęgniarki szkolne, policja, pracownicy SANEPID-u, poradni psychologiczno-pedagogicznych, Straży Miejskiej oraz terapeuci z poradni uzależnień. W realizacji projektów wykorzystano różne formy przekazu, tj.: warsztaty, prelekcje multimedialne, przedstawienia teatralne, filmy, pogadanki czy konkursy teatralne i plastyczne.

W szkołach realizowano między innymi programy:

- „Unplugged”,
- „Nie tylko pięścią – inne sposoby rozwiązywania konfliktów”,
- „Asertywność w kontaktach koleżeńskich. Końskie zaloty – czy właściwie są?”,

⁵ Jeden uczeń mógł uczestniczyć w kilku projektach.

- „Ja i szkoła”,
- „Niebezpieczeństwa Internetu – jak je rozpoznawać i jak reagować?”,
- „Co z tą złością?”,
- „Trudne sytuacje w klasie – jak sobie z nimi radzić?”,
- „Nie pal przy mnie, proszę”,
- „Przyjaciele Zippiego”,
- „Sobą być. Dobrze żyć. „Saper”,
- „Leki i zasady ich zażywania. Czym jest lekomania?”,
- „Kim Jesteś?”,
- „Agresja, jak sobie radzić”,
- „Znajdź właściwe rozwiązanie”,
- „Szkoła dla rodziców”.

Zakres tematyczny zrealizowanych programów uwzględniał większość zagadnień dotyczących szeroko rozumianej profilaktyki uzależnień. Tematy były dostosowane do wieku uczniów, ich możliwości percepcyjnych, specyfiki środowiska szkolnego i domowego oraz zaobserwowanych objawów.

Z analizy sprawozdań szkolnych wynika, iż:

- nauczyciele udoskonalili swoje umiejętności zawodowe w zakresie profilaktyki uniwersalnej,
- szkoły wykazały się aktywnością w poszukiwaniu atrakcyjnych dla uczniów form realizacji zajęć profilaktycznych,
- w realizację programów profilaktyki włączeni zostali rodzice, którym oferowano różnorodne formy współpracy, tj.: prelekcje, pogadanki, warsztaty dotyczące rozwoju umiejętności wychowawczych, aktualnych zagrożeń cywilizacyjnych, reakcji typowych dla rozpoznawania zachowań mogących budzić niepokój i wymagających specjalnych działań odpowiednich do wieku,
- nowopowstające programy profilaktyczne dostosowują treść i zadania do pojawiających się nowych zagrożeń środowiskowych i szkolnych.

Wśród efektów działań profilaktyki uniwersalnej w szkołach należy wymienić:

- uświadomienie zagrożeń wynikających z kontaktu ze środkami psychoaktywnymi i innymi uzależniającymi, ryzykownymi zachowaniami seksualnymi,
- zwiększenie świadomości uczniów nt. zasad ich własnego bezpieczeństwa w różnych sytuacjach,

- wskazanie możliwości atrakcyjnego zagospodarowania czasu wolnego, zwłaszcza dzieciom z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- nauka konstruktywnych sposobów wyrażania emocji,
- nabycie przez dzieci i młodzież umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów,
- nauka monitorowania stanu emocjonalnego,
- nauka właściwego wypełniania ról społecznych,
- nauka łagodzenia napięć międzyludzkich, a tym samym niwelowanie napięć emocjonalnych,
- integracja uczniów i środowiska szkolnego,
- wzrost samooceny u uczniów uczestniczących w zajęciach,
- zmniejszenie poczucia izolacji i odrzucenia,
- rozwijanie umiejętności zachowań asertywnych w sytuacjach trudnych.

Wśród wymienionych programów profilaktycznych, realizowanych przez szkoły na szczególną uwagę zasługuje program UNPLUGGED, którego adresatem jest młodzież w wieku 12-14 lat. Program wpisuje się w profilaktykę używania substancji psychoaktywnych (alkoholu, papierosów, narkotyków, „dopalaczy”). Został opracowany i pilotażowo wdrożony w ramach międzynarodowego programu EUDAP, współfinansowanego ze środków UE. Jego skuteczność w rozwiązywaniu problemu używania substancji psychoaktywnych potwierdzono w badaniach ewaluacyjnych. Program jest rekomendowany przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii i Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie.

W 2014 r. wychowawcy klas gimnazjalnych i licealnych w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 5 w Gdyni zrealizowali 90 godzin lekcyjnych programu UNPLUGGED. Programem ogółem objęto 345 uczniów, w tym: 265 gimnazjalistów i 80 licealistów. Psychologowie szkolni oraz pedagog realizowali głównie spotkania z rodzicami.

Szczegółowe informacje na temat realizacji programu przedstawia tabela nr 10.

Tabela nr 10: Program UNPLUGGED w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 5

Lp.	Tytuł lekcji	Liczba uczestników	Liczba godzin	Forma realizacji
1.	Wstęp do programu UNPLUGGED	207 uczniów	10	Warsztaty dla uczniów w ramach godzin wychowawczych
2.	Być lub nie być w grupie	250 uczniów	16	Dyskusja, praca indywidualna i grupowa

3.	Wybory – Alkohol, Zagrożenie, Ochrona	200 uczniów	10	Karty pracy, praca w grupach, dyskusja na forum
4.	Kontrola rzeczywistości	100 uczniów	5	Wykład, analiza materiałów źródłowych, prezentacja, dyskusja, praca domowa
5.	Palenie papierosów. Uzyskaj informacje	110 uczniów	6	Test sprawdzający wiedzę, prezentacja, pogadanka
6.	Wyraź samego siebie	196 uczniów	8	Scenki, dyskusja, rzeźbienie emocji
7.	Broń swoich racji aktywnie	185 uczniów	7	Dyskusja, zeszyt ćwiczeń UNPLUGGED, scenki w grupach
8.	Tygrys imprezowy	75 uczniów	3	Scenki w grupach, dyskusja
9.	Substancje uzależniające - informacje	186 uczniów	8	Prezentacje multimedialne, dyskusja
10.	Radzenie sobie z problemami	115 uczniów	6	Burza mózgów, dyskusja, historia Jakuba (Unplugged), ćwiczenia aktywizujące
11.	Rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji	187 uczniów	9	Zeszyt ćwiczeń, pięciostopniowy plan rozwiązywania problemu, praca w grupach
12.	Wyznaczanie celu	52 uczniów	2	Zeszyt ćwiczeń, ocena projektu przez uczniów
13.	Lepsze zrozumienie problemów nastolatków (w kontekście podatności na uzależnienia)	Ok. 70 rodziców uczniów z klas I gimn. i LO	2	Prezentacje multimedialne, pogadanka, burza mózgów, dyskusja
14.	Dobry kontakt z dzieckiem oznacza również wyznaczenie zasad i granic	Ok. 60 rodziców uczniów z klas I gimn. i klas I LO	2	Pogadanka, burza mózgów, dyskusja

Źródło: Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 5 w Gdyni

Program UNPLUGGED stanowi uzupełnienie oferty profilaktycznej w ramach Szkolnego Programu Profilaktyki Uzależnień. Realizujący zaobserwowali, iż uczniowie wykazują zainteresowanie proponowanymi tematami, doceniają ciekawe i aktywizujące metody programu UNPLUGGED. Szczególnie uczniowie zaangażowali się w pracę na lekcjach „Broń swoich racji aktywnie”, „Substancje uzależniające – zasięgnij informacji” oraz „Rozwiązywanie problemów i podejmowanie decyzji”. Nauczyciele w sprawozdaniach zwrócili uwagę na duże zaangażowanie uczniów w odgrywaniu scen i innych aktywnych formach zajęć. W części pt. „Broń swoich racji aktywnie” uczniowie uświadomili sobie, że mogą również dyskutować z rodzicami, przedstawiając w odpowiedni sposób swoje argumenty. Nauczyli się szacunku dla praw i obowiązków innych ludzi. Uczniowie dowiedzieli się, że problemy osobiste niekoniecznie należy rozwiązywać w sposób agresywny. Czasami wystarczy rozmowa, aby rozwiązać problem. Młodzież była zadowolona z ćwiczeń

poświęconych asertywności. Przećwiczenie trudnych sytuacji zbliżonych do tych, w których sami często się znajdują wzmocniło w uczestnikach poczucie pewności siebie. Bardzo przydatne okazało się również zapoznanie uczniów z danymi statystycznymi na temat stosowanych przez uczniów używek oraz dyskusja na ten temat. Uczniowie odnajdywali siebie i swoje problemy w proponowanych scenkach, co skutkowało większym zaangażowaniem z ich strony. Projekt UNPLUGGED stwarza warunki do ugruntowania i poszerzenia wiedzy uczniów na temat uzależnień. Atrakcyjna forma, duża liczba ćwiczeń angażuje uczestników w przebieg zajęć i prowokuje do refleksji nad zagrożeniami, jakie niosą używki.

Szerokie działania na terenie szkół prowadziła Komenda Miejska Policji. Funkcjonariusze policji edukowali nieletnich w zakresie zwiększenia świadomości ryzyka zażywania środków psychoaktywnych. Kontynuowano realizację gdyńskiego Policyjnego Programu Prewencyjnego „Bezpieczna przystań Gdynia”, w ramach którego prowadzono następujące działania:

1. DNI OTWARTE – w ramach projektu uczniowie gdyńskich szkół mieli możliwość poznania siedziby Komendy Miejskiej Policji i specyfiki zadań wykonywanych przez policjantów na niektórych stanowiskach. Ogółem w dniach otwartych KMP w Gdyni uczestniczyło ok. 300 uczniów.

2. NASZA MŁODOŚĆ BEZ NARKOTYKÓW, ALKOHOLU I PRZEMOCY, czyli najprawdziwsza prawda w satyrze, jak się bawimy jak się uczymy – XIV edycja konkursu małych form teatralnych i IV przegląd Małych Form Filmowych. Ideą pomysłodawców i realizatorów zadania było propagowanie kreatywnych form spędzania czasu wolnego przez młodzież gimnazjalną i ponadgimnazjalną. W programie uczestniczyła młodzież z gdyńskich gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych oraz świetlic socjoterapeutycznych, ognisk wychowawczych i Gdyńskiego Ochotniczego Hufca Pracy. Małe formy teatralne na stałe wpisały się w kalendarz imprez, nie tylko Komendy Miejskiej Policji w Gdyni, ale też nauczycieli, pedagogów oraz młodzieży.

3. SPOTKANIA EDUKACYJNE – funkcjonariusze z zespołu ds. Prewencji Kryminalnej, Nieletnich i Patologii Wydziału Prewencji KMP w Gdyni oraz funkcjonariusze Zespołów Nieletnich i Patologii jednostek podległych systematycznie prowadzili prelekcje dla dzieci i młodzieży, spotkania z rodzicami, nauczycielami, pedagogami poświęcone szeroko rozumianemu bezpieczeństwu. Przygotowano zajęcia głównie dla młodzieży z klas, w których występowały problemy wychowawcze. Stale współpracowano z dyrektorami, nauczycielami i pedagogami placówek. Ogółem przeprowadzono 436 spotkań z dziećmi

i młodzieżą. Każdorazowo na spotkaniach przekazywano materiały z zakresu prewencji kryminalnej, opracowane w Wydziale Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Gdyni.

Na terenie szkół działania o charakterze prozdrowotnym, a w szczególności zapobieganie używaniu środków psychoaktywnych, prowadziła również Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. W 2014 r. realizowała:

- „*Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych*”, ramach którego realizowano program pn.: „*ARS, czyli jak dbać o miłość*” – program profilaktyczny skierowany do uczennic gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych oraz kobiet w wieku prokreacyjnym (15-49 r.ż.); w programie uczestniczyło 626 uczennic z 17 szkół ponadpodstawowych oraz 160 kobiet.

W ramach realizacji programów profilaktycznych Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna przeprowadziła także cztery konkursy:

- 1) konkurs na krótki film „*Uzależnienie wokół mnie*” dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- 2) konkurs „*Małych Form Teatralnych*”- „*Uzależnienie wokół nas*” dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- 3) konkurs na komiks „*Zdrowy styl życia wolny od dymu tytoniowego*” dla uczniów klas V i VI szkół podstawowych,
- 4) konkurs na prace plastyczną „*Nie pal przy mnie!!!*” dla dzieci przedszkolnych.

5.1.2. Realizacja programów profilaktycznych poza szkołą

Realizacją w 2014 r. projektów profilaktycznych poza przestrzenią szkolną zajmowała Edukacyjna Klinika. Poradnia Profilaktyki Uzależnień.

W miesiącach od lutego do marca 2014 r. oraz od września do grudnia 2014 r. prowadzono warsztaty kompetencji interpersonalnych dla młodzieży. Zajęcia realizowano z częstotliwością raz w miesiącu po 4-5godzin. Uczestniczyło w nich 31 osób w wieku 16-18 lat. Spotkania prowadziło dwóch psychologów. Celem programu była praca nad rozwojem umiejętności interpersonalnych u uczestników zajęć.

Zajęcia psychoprofilaktyczne dały uczestnikom możliwość poznania siebie, uświadomienia swoich mocnych i słabych stron. Pomogły w kształtowaniu ważnych umiejętności życiowych, takich jak: otwartość, zaufanie, komunikacja międzyludzka. Sprzyjały nawiązaniu oraz rozwijaniu znaczących relacji z innymi ludźmi.

Założeniem profilaktyki uniwersalnej jest ochrona młodzieży przed wejściem w problemy związane z używaniem i nadużywaniem środków psychoaktywnych. Cel ten

realizowano poprzez organizację młodym ludziom alternatywnej, a zarazem konstruktywnej formy spędzania wolnego czasu, umożliwienia rozwoju zainteresowań, bądź też technik lepszego radzenia sobie ze stresem. Rozwój umiejętności społecznych, takich jak: proszenie o pomoc, asertywne zachowanie, przestrzeganie przyjętych norm postępowania w przestrzeni publicznej, daje uczestnikom narzędzia do poruszania się w społeczeństwie. Nabyte umiejętności ułatwiają komunikację, zwiększają szansę sukcesów.

W 2014 r. kontynuowano na terenie poradni realizację programu pn. „Szkoła dla Rodziców”. W warsztatach - prowadzonych z częstotliwością jeden raz w tygodniu po dwie godziny - uczestniczyły ogółem 22 osoby.

Celem „Szkoły dla Rodziców” było nabycie przez rodziców umiejętności wychowawczych, sprzyjających budowaniu satysfakcjonujących relacji dorosłych z dziećmi oraz obniżenie ryzyka wchodzenia w destrukcyjne formy zachowań u dzieci. Zajęcia umożliwiły rodzicom nabycie wiedzy i umiejętności przydatnych w komunikacji, zwłaszcza z dorastającymi dziećmi. Stworzyły warunki na konstruktywne rozwiązywanie pojawiających się problemów dnia codziennego.

Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Dzieci i Młodzieży „Vitava” realizowało zadanie pn. „Prowadzenie warsztatów młodzieżowych i punktu psychologiczno-pedagogicznego w dzielnicy Gdynia Witomino”, adresowane do wszystkich dzieci z dzielnicy, w tym podopiecznych świetlicy socjoterapeutycznej. Stworzenie grup mieszanych przyniosło wymierne efekty. Zachęciło uczestników do współpracy, wzajemnej pomocy, zlikwidowało zagrożenie etykietyzacją. Warsztaty podzielone były na trzy rodzaje działalności:

- 1) Warsztaty teatralne rozwijające umiejętności czytania i recytowania. W zajęciach korzystano z takich technik jak: drama, pantomima, mimika, animacja przedmiotu, ćwiczenia dykcyjne, praca z tekstem. Warsztaty teatralne wzmocniły w uczestnikach poczucie własnej wartości, a także pozwoliły na nabycie umiejętności prezentowania siebie przed szeroką publicznością. Ogółem 2014 r. w zajęciach uczestniczyło 20 osób.
- 2) Warsztaty plastyczne – dydaktyczne umożliwiające uczestnikom poznanie technik artystycznych typu: malarstwo, rysunek, kolarz, wycinanka, wyklejanka, praca z tekturą, budowanie form przestrzennych. Uczono się wykorzystywania różnych środków plastycznych: farb akrylowych, kredek (pastele suche, świecowe), „patykiem po gruncie”, materiały do recyklingu, plastelina. Zadaniem warsztatów było wytworzenie atmosfery poczucia bezpieczeństwa i akceptacji (bez względu na poziom faktycznie prezentowanych

umiejętności), wykształcenie umiejętności współpracy w grupie, rozwijanie pasji i zainteresowań podopiecznych. W warsztatach uczestniczyło 35 osób.

- 3) Punkt psychologiczno-pedagogiczny niosący pomoc dzieciom, młodzieży i dorosłym borykającym się z różnymi problemami natury psychologicznej, emocjonalnej, społecznej, wychowawczej i edukacyjnej. Pomocy zainteresowanym udzielono poprzez: porady, diagnozy, konsultacje, terapię psychologiczną, pedagogiczną oraz zajęcia logopedyczne. W 2014 r. w punkcie dokonano 174 przyjęć, a ponadto z poszczególnych usług skorzystało:
- z zajęć kompensacyjno-wyrównawczych - 12 uczniów,
 - z zajęć logopedycznych – 14 uczniów oraz 7 zostało zdiagnozowanych,
 - z pomocy pedagogicznej – 23 osób .

W 2014 r. gdyńskie rady dzielnic zorganizowały wypoczynek letni dla dzieci ze świetlic sojoterapeutycznych z następujących dzielnic Miasta: Karwiny, Pustki Cisowskie-Demptowo, Grabówek, Witomino, Działki Leśne, Chylonia.

W 2014 r. w obszarze profilaktyki uniwersalnej Gdyńskie Stowarzyszenie Św. Mikołaja Biskupa kontynuowało realizację programu o charakterze wychowawczym, pn. „Dobro wypiera zło”. Program stowarzyszenie realizuje od 2011 roku. Oferta realizatora jest odpowiedzią na występujące zagrożenia, typu: stosowanie używek, zaprzestanie nauki przez młodych ludzi, bezrobocie, roszczeniowe podejście do instytucji pomocy społecznej, nieudane związki, wczesną inicjację seksualną, nastoletnie macierzyństwo i ojcostwo, pseudokibicowanie, pornografię, niebezpieczeństwa płynące z nadmiernego korzystania z Internetu, postawy agresywne i przemocowe, przestępczość.

W ramach projektu podejmowano działania kształtujące w dzieciach z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym odpowiednie postawy społeczne. Kompleksową i systematyczną pracą wychowawczą - w oparciu o najnowsze metody pracy z młodzieżą obejmujące działania profilaktyczne, socjoterapeutyczne oraz aktywizujące - rozwijano umiejętności społeczne, zdolności młodzieży oraz kompensowano braki wiedzy szkolnej. Celem realizatorów było nauczenie dzieci i młodzieży konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, wyrażania swoich przemyśleń, emocji. Współpracowano z rodzinami w zakresie działań wychowawczych. Ogółem z programu skorzystało 500 dzieci.

5.1.3. Zajęcia rekreacyjno-sportowe

W 2014 r. Młodzieżowy Dom Kultury – w ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii – organizował projekty, których celem była konstruktywna

organizacja czasu wolnego oraz przekaz pozytywnych wzorców zachowania w czasie imprez sportowo-rekreacyjnych. Na terenie hal namiotowych oraz w obiektach sportowych przy MDK zorganizowano w terminach 24.05.2014 r., 27.09.2014 r., 13.10.2014 r. trzy jednodniowe festyny dla dzieci i młodzieży w wieku od 4 r.ż. do 18 r.ż. Intencją realizatora festynów była popularyzacja czynnego i aktywnego spędzania czasu wolnego oraz zdrowego, sportowego stylu życia. Ogółem w imprezach uczestniczyło 330 osób.

Zadania gminy w zakresie zdrowego, sportowego, wolnego od nałogów życia oraz organizacji w mieście imprez sportowych, konsekwentnie od lat realizuje Gdyńskie Centrum Sportu. Zamiarem realizatorów zajęć – zgodnie z założeniami profilaktyki uniwersalnej była integracja środowisk, wskazanie różnych możliwości i form spędzania wolnego czasu. Ogółem w 2014 r. - w ramach w/wymienionego zadania - zawarto z 47 organizacjami sportowymi umowy na realizację 84 projektów. Prowadzono systematycznie szkolenia w 24 dyscyplinach sportowych, a ponadto organizowano zawody sportowe. W okresie ferii zimowych i wakacji letnich organizowano obozy sportowe. Działaniem objęto ok. 4500 osób.

5.1.4. Popularyzowanie informacji o szkodliwości używania środków psychoaktywnych i ryzykownych zachowaniach seksualnych

Używanie narkotyków, w szczególności przy zastosowaniu strzykawek, stwarza ryzyko zakażenia wirusem HIV. Prowadzenie badań w kierunku nosicielstwa wirusa HIV/AIDS stanowi jedno z zadań *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2013-2015*. Corocznie w okolicach obchodów światowego Dnia AIDS tj. 1 grudnia, Gmina Gdynia zleca Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej przeprowadzenie tygodniowej akcji pn. *Anonimowe i bezpłatne testowanie krwi w kierunku nosicielstwa HIV*. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna prowadzi akcję na terenie miasta od 2002 r., natomiast od 2003 r. realizację działań finansuje Gmina Gdynia.

Dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny wskazują, iż liczba przypadków zakażeń, zachorowań i zgonów chorych na AIDS zarejestrowanych w Polsce w okresie od stycznia do sierpnia 2014 r. wynosiła:

- zakażenia HIV: 646 (od stycznia do sierpnia 2013 r. : 771),
- zachorowania na AIDS: 101 (od stycznia do sierpnia 2013 r. : 100),
- zgony chorych na AIDS: 37 (od stycznia do sierpnia 2013 r. : 35).

W województwie pomorskim skala zakażeń wirusem HIV w tym samym przedziale czasowym przedstawiała się następująco:

- zakażenia HIV: 36 (tj. 5,6% w stosunku do danych ogólnopolskich),
- zachorowania na AIDS: 9 (tj. 8,9% w stosunku do danych ogólnopolskich),
- zgony chorych na AIDS: 3 (tj. 8,1% w stosunku do danych ogólnopolskich).

Poziom zakażeń wirusem HIV na terenie województwa na przestrzeni ostatnich trzech lat ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 11: Poziom zakażenia wirusem HIV na terenie województwa pomorskiego

Lp.	Rok	Liczba zakażeń HIV
1.	styczeń - lipiec 2012 r.	56
2.	styczeń - sierpień 2013 r.	3
3.	styczeń - sierpień 2014 r.	36

Źródło: Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny

Niestabilność trendu w wykryciu zakażenia wirusem HIV podkreśla potrzebę wzmocnienia działań umożliwiających bezpłatnie i anonimowo przebadanie krwi w kierunku nosicielstwa wirusa HIV. Wczesne wykrycie wirusa stwarza szansę chorym na podjęcie leczenia antyretrowirusowego. Nadmienić należy, iż test w kierunku HIV/AIDS jest obecnie jedyną znaną metodą, która potwierdza lub wyklucza zakażenie.

Celem programu pn.: *Anonimowe i bezpłatne testowanie krwi w kierunku nosicielstwa HIV* było:

- zwiększenie świadomości społecznej nt. ryzykowanych zachowań i związanego z nimi ryzyka zakażenia HIV,
- zwiększenie dostępności do dobrowolnego badania w kierunku wykrycia zakażenia wirusem,
- zachęcenie mieszkańców Gdyni do przeanalizowania własnego stylu życia.

W ramach tygodniowej akcji w terminie 01.12.2014 r. – 06.12.2014 r. przebadano 290 osób, którym udzielono porad przed i po testowych, wykonano test przesiewowy w kierunku wykrycia zakażenia wirusem HIV. W 2014 r. testy potwierdzające wynik dodatni testu przesiewowego przeprowadzono u dwóch osób (por. w 2013 r. nie było potrzeby przeprowadzenia dodatkowego badania, w 2012 r. u 5 osób, w 2011 r. u 1 osoby). Wśród przebadanych osób 50% stanowiły kobiety.

5.1.5. Informacja o pomocy oraz popularyzacja wiedzy o problematyce uzależnień

Informacje o profilaktyce, edukacji oraz o podmiotach świadczących profesjonalną pomoc leczniczo-terapeutyczną w 2014 r. przekazywano poprzez:

- bezpłatny tygodnik Rady i Prezydenta Miasta Gdyni „Ratusz”, w którym cyklicznie przedstawiano artykuły edukacyjne pt. „Trzeźwo myśląc”, dotyczące uzależniania od środków psychoaktywnych, jak też informacje o miejscach pomocy;
- strona www.zatrzymajprzemoc.pl, na której systematycznie co miesiąc aktualizowano dane o ofercie terapeutycznej SPZOZ OPiTU;
- ulotki informacyjne o ofercie SPZOZ OPiTU;
- tablice informacyjne umieszczone na Dworcu PKP Gdynia Główna i w siedzibie MOPS w Gdyni, tablicę informacyjną o ofercie SPZOZ OPiTU;
- broszury informacyjne „Przewodnik po terapii w naszym Ośrodku” , „Przewodnik po psychoterapii w naszej Przychodni”, dla pacjentów SPZOZ OPiTU;
- stronę internetową OPiTU dostosowaną do urządzeń mobilnych.

5.1.6. Szkolenia grup zawodowych z zakresu problematyki uzależnień

Wzorem lat ubiegłych SPZOZ Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień prowadził działalność szkoleniową na potrzeby różnych grup zawodowych z terenu Gdyni.

W 2014 r. przeprowadzono czterogodzinne spotkanie szkoleniowo - informacyjne dla pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – Zespołu ds. Intensywnej Pracy Socjalnej z Rodziną. Szkolenie na temat „Uzależnienia i współuzależnienia – zjawisko, pomoc dla osób uzależnionych i ich rodzin” prowadziła kadra Poradni Leczenia Uzależnień. Program szkolenia został zaprojektowany na potrzeby pracowników socjalnych, po wcześniejszych ustaleniach z kierownictwem zespołu. W szkoleniu uczestniczyło 12 osób.

W listopadzie 2014 r. w siedzibie Urzędu Miasta Gdyni zorganizowano VI seminarium dla pedagogów i psychologów gdyńskich szkół ponadpodstawowych nt. „Dobra profilaktyka i terapia uzależnień a szkoła”. W seminarium udział wzięło 65 osób z 35 szkół i poprowadziła kadra Poradni Leczenia Uzależnień przy współpracy Wydziału Zdrowia Urzędu Miasta Gdyni. Program spotkania po raz kolejny był odpowiedzią na tematyczne zapotrzebowanie zgłoszone przez uczestników na wcześniejszych seminariach oraz wynikał z dotychczasowych doświadczeń w współpracy Ośrodka ze szkołami. Prezentowana przez prelegentów tematyka dotyczyła m.in.:

- „Konsekwencji zdrowotnych używania marihuany w świetle badań”,

- „Programu profilaktyki uniwersalnej dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w zakresie kompulsywnego korzystania z Internetu „*Złapany w sieć*”
- „Cyberprzemocy – czym jest i jak sobie z nią radzić?”.

Uczestnicy seminarium w ankiecie ewaluacyjnej bardzo dobrze ocenili użyteczność i atrakcyjność programu merytorycznego oraz organizację szkolenia. W dodatkowych wnioskach informowali o trudnościach pedagogów i psychologów w tworzeniu działań profilaktycznych w szkołach ze względu np. na brak narzędzi do prowadzenia profilaktyki w szkole, niewystarczającą liczbę tego rodzaju seminariów umożliwiających doksztalcenie psychologów szkolnych i pedagogów w zakresie profilaktyki uzależnień.

5.2. Profilaktyka selektywna i wskazująca

Rodziny osób uzależnionych od środków psychoaktywnych lub używających środków psychoaktywnych żyją w stanie ciągłego stresu, co staje się przyczyną występowania u nich zaburzeń związanych z przystosowaniem się do rzeczywistości, a określonych jako współzależnienie. Często doświadczają poczucia niepokoju, strachu czy zmienności nastrojów uzależnionego. Działania podejmowane na rzecz środowisk zagrożonych uzależnieniem – w zależności od stopnia zagrożenia – określa się mianem profilaktyki selektywnej i wskazującej.

Programy o charakterze profilaktyki selektywnej ukierunkowane są na jednostki lub grupy charakteryzujące się obecnością czynników ryzyka (indywidualnych, rodzinnych, środowiskowych). Celem podejmowanych inicjatyw jest zapobieganie, ograniczanie lub zaprzestanie podejmowania przez jednostki zachowań ryzykownych. Główne przedsięwzięcia prowadzone na tym poziomie polegały na dostarczeniu informacji, poradnictwie indywidualnym i grupowym oraz uczeniu najważniejszych umiejętności życiowych, przy uwzględnieniu specyfiki problemów jednostki lub grupy.

Programami z zakresu profilaktyki wskazującej nazywa się projekty ukierunkowane na jednostki, u których rozpoznano pierwsze objawy zaburzeń lub szczególnie zagrożonych rozwojem problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Podstawowym działaniem była indywidualna diagnoza przyczyn i interwencja zmierzająca do ograniczenia głębokości i czasu trwania dysfunkcji, tworzenie warunków umożliwiających wycofanie się z zachowań ryzykownych.

W procesie pomagania dzieciom z rodzin z problemem uzależnienia i zagrożonych uzależnieniem bardzo ważną rolę odgrywały światlice socjoterapeutyczne jako placówki

wsparcia dziennego. Zastosowane metody pracy koncentrowały się na takich formach pomocy dzieciom i młodzieży, które zapobiegą powstaniu poważnych zaburzeń i nauczą podstawowych umiejętności społecznych. Zajęcia socjoterapeutyczne dostarczały dzieciom specjalnie zaplanowanych doświadczeń społecznych, które korygowały ich dysfunkcyjne zachowania, a jednocześnie uczyły nowych. Bardzo ważne jest, aby oferta programowa świetlic w rzeczywisty sposób zwiększała szanse dzieci na dobrą przyszłość.

Celem świetlic socjoterapeutycznych jest:

- zapewnienie bezpieczeństwa i opieki dzieciom,
- zapewnienie terapii wychowawczej zapobiegającej uzależnieniom, w tym uczenie odmowy sięgania po alkohol, narkotyki i papierosy,
- wdrażanie do prawidłowego pełnienia ról społecznych,
- łagodzenie niedostatków wychowawczych, eliminowanie zaburzeń zachowania i rozwijanie prawidłowych zachowań w życiu codziennym poprzez budowanie poczucia własnej wartości, pomoc w komunikacji z najbliższym otoczeniem oraz budowanie samoświadomości dotyczących mocnych i słabych stron u dziecka,
- tworzenie warunków do nauki własnej i pomoc w odrabianiu zadań domowych,
- stwarzanie warunków do samorealizacji,
- stwarzanie warunków do nabywania umiejętności interpersonalnych i zgodnego przebywania w grupie,
- nauka prawidłowego organizowania czasu wolnego,
- nauka właściwego podejmowania decyzji związanych ze zdrowym stylem życia,
- zapewnienie dzieciom posiłku,
- wspieranie rodziców w procesie wychowawczym poprzez indywidualne konsultacje.

Wykaz gdyńskich świetlic socjoterapeutycznych wraz z adresami:

- 1) przy ul. Widnej 8, prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Vitava”,
- 2) przy ul. Wiczlińskiej 93, prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Vitava”,
- 3) przy ul. Abrahama 82, prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Vitava”,
- 4) przy ul. Mikołaja 1 prowadzona przez Gdyńskie Stowarzyszenie Św. Mikołaja Biskupa,
- 5) przy ul. Staffa 10, prowadzona przez Gdyńskie Stowarzyszenie „Familia”,

- 6) przy ul. Morskiej 89 ,prowadzona przez Gdyńskie Stowarzyszenie „Familia”,
- 7) przy ul. Chabrowej 43, prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania i Rozwoju Rodziny „Perspektywa”,
- 8) przy ul. Cechowej 22, prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania i Rozwoju Rodziny „Perspektywa”,
- 9) przy ul. Nagietkowej 73, prowadzona przez Fundację Zmian Społecznych „Kreatywni”,
- 10) przy ul. Płk. Dąbka 52, prowadzona przez Fundację Zmian Społecznych „Kreatywni”,
- 11) przy ul. Żeglarzy 5, prowadzona przez Stowarzyszenie Społecznej Edukacji „Non Stop”,
- 12) przy ul. Cyłkowskiego, prowadzona przez Stowarzyszenie Rozwoju Zawodowego i Osobistego „Zielona Myśl”,
- 13) przy ul. Portowej 3, prowadzona przez Stowarzyszenie Regionalne Centrum Wsparcia Społecznego.

Na działalność 13 placówek socjoterapeutycznych wydatkowano 1.571.787,86 zł. Do świetlic uczęszczało ok. 368 dzieci (grudzień 2014), a zajęcia prowadziło 111 osób, w tym wolontariusze.

W pracy terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą są stosowane: terapia zajęciowa i socjoterapia z wykorzystaniem elementów psychoterapii indywidualnej i grupowej. W obu tych formach pracy wykorzystywane są np. techniki i treningi interpersonalne (praca w kręgu, rundki), burza mózgów, twórczość plastyczna, inscenizacje, odgrywanie scenek, gry i zabawy, majsterkowanie, uczestnictwo w zajęciach klubu filmowego. Ponadto świetlice organizują zajęcia sportowo-rekreacyjne, wykorzystując najczęściej szkolne sale i sprzęt sportowy. Świetlice współpracują z instytucjami zaangażowanymi w działalność na rzecz dzieci i młodzieży, np. MOPS, szkoły.

W realizację *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii* w obszarze profilaktyki selektywnej i wskazującej zaangażowane były także organizacje pozarządowe.

W 2014r. Fundacja SZKWAŁ realizowała program pod nazwą: „*Trzeźwe Morze dla Młodzieży*”. Celem programu była integracja i aktywizacja osób z rodzin zagrożonych uzależnieniami, współuzależnionych, wywodzących się ze środowisk zaniedbanych poprzez uprawianie żeglarstwa, a ponadto nabycie przez tę grupę odbiorców określonych umiejętności: funkcjonowania w grupie, racjonalnego sposobu rozwiązywania problemów i konfliktów, odmawiania w sytuacji presji grupy, radzenia sobie ze stresem, nazywania i wyrażania własnych emocji oraz zauważania i poszanowania emocji innych ludzi.

Żeglarstwo stanowiło dla uczestników źródło pozytywnych emocji, przyczyniło się do poprawy funkcjonowania osób zagrożonych uzależnieniami oraz wzrostu samooceny uczestników programu. Stworzyło uczestnikom możliwość poznania aktywnej formy spędzania wolnego czasu, bez obecności używek.

Ogółem w ramach projektu zorganizowano cztery rejsy jednodniowe i jeden rejs dwudniowy dla 25 osób dorosłych mieszkańców Gdyni.

Fundacja Zmian Społecznych „Kreatywni” objęła swoją kompleksową ofertą programową społeczność lokalną z rejonu ulic Zamenhofa i Opata Hackiego, w szczególności dzieci i młodzież, u których widoczne były ryzykowne zachowania, m.in. związane z używaniem środków uzależniających. Fundacja w ramach projektu „Klub Młodzieżowy *Kreatywni*” prowadziła systematyczną pracę profilaktyczną, interwencyjną i edukacyjną. Ugruntowywano wiedzę i świadomość na temat czynników chroniących przed zagrożeniami z najbliższego środowiska.

Realizując działania z zakresu zapobiegania wykluczeniu społecznemu, skoncentrowano się na:

- niestandardowych formach spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w czasie wakacji,
- bezpiecznych alternatywach dla rozwoju społecznego,
- nauce nowych umiejętności psychospołecznych oraz wspieraniu rodzin,
- podwyższeniu wiedzy na temat szkodliwości zażywania środków psychospołecznych oraz zachowań ryzykownych,
- wyszukiwaniu młodych, pozytywnych liderów (np. udział jako wolontariusz w zbiórce Banku Żywności),
- wzmacnianiu kompetencji osobistych uczestników, w tym nauce budowania więzi emocjonalnej, zainteresowaniu nauką szkolną, uwewnętrznianie szacunku do norm, wartości, autorytetów, wykształcenie poczucia własnej skuteczności, czy planowanie własnej przyszłości.

W 2014 r. w klubie prowadzono zajęcia z elementami socjoterapii, w których uczestniczyło 25 dzieci. Udzielono 39 porad i konsultacji rodzinom uczestników klubu.

Innym podmiotem realizującym wiele przedsięwzięć w obszarze profilaktyki selektywnej na terenie miasta Gdyni był Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień.

W 2014 r. ośrodek realizował profilaktykę i terapię młodzieży, rodziców. W ramach zadania prowadzono:

- 1) *Punkt konsultacyjny dla rodziców i nauczycieli.* Punkt działał raz w tygodniu przez trzy godziny. Udzielono 101 porad 78 rodzicom mającym trudności wychowawcze z dziećmi (dla porównania rok wcześniej 63 rodzicom udzielono 80 porad). Rodzice uzyskali wsparcie emocjonalne i wskazówki dotyczące postępowania z dziećmi w trudnych sytuacjach rodzinnych.
- 2) *Terapia indywidualną dla młodzieży* prowadzono raz w tygodniu przez jedną godzinę. Udzielono 41 porad 26 osobom w wieku od 15 r.ż. do 19 r.ż. W trakcie spotkań poruszane były tematy dotyczące systemu rodziny, pijących rodziców, ról w rodzinie, problemów dojrzewania, trudności szkolnych itp.
- 3) *Szkoła dla Rodziców.* Głównym celem zajęć było wspieranie rodziców i poszerzanie ich kompetencji wychowawczych. W ramach programu „Szkoły dla Rodziców” odbyło się 8 warsztatów, z których skorzystało 27 rodziców. Średnio w zajęciach uczestniczyło 7-8 osób. Zajęcia odbywały się w trybie spotkań weekendowych, po 10 godzin. Uczestnicy uczyli się mówić o trudnościach i słuchać innych, co pozwoliło im z dystansem spojrzeć na swoje zachowanie i poszukiwać innych niż dotychczas rozwiązań w trudnych sytuacjach.
- 4) *Grupa młodzieżowa dla osób eksperymentujących i używających substancji psychoaktywnych.* W 2014 odbyło się 35 spotkań. Formuła grupy zakładała cotygodniowe naprzemiennie spotkania psychoedukacyjne w dziedzinie profilaktyki uzależnień, uczące alternatywnych form spędzania czasu. W zajęciach prowadzonych przez jednego terapeutę średnio udział brało 8 osób (ogółem 15 osób) w wieku od 14-stu do 20-stu lat. Głównie byli to pacjenci Poradni Leczenia Uzależnień, używający szkodliwie substancji psychoaktywnych. Najczęściej byli to młodzi ludzie eksperymentujący ze środkami zmieniającymi świadomość (alkohol, papierosy, narkotyki) lub nadużywający Internetu, o biernej i wycofanej postawie a także z nadpobudliwością psychoruchową, trudnościami w nauce, sprawiający takie kłopoty wychowawcze jak np. wagarowanie, drugoroczność, agresywne oraz aroganckie zachowanie wobec rówieśników i dorosłych. Wielu uczestników zajęć pochodziło z rodzin wielodzietnych, z problemem uzależnienia, przestępczości, niewydolnych wychowawczo, z nadzorem kuratora sądowego, czy o niskim statusie społecznym, z problemem ubóstwa, bezrobocia. Zajęcia psychoedukacyjne odbywały się naprzemiennie na terenie PLU przy ul. Chrzanowskiego 3/5, zaś zajęcia alternatywne

(sportowe, rekreacyjne i kulturalne) w terenie. Zajęcia cieszyły się dużym zainteresowaniem młodzieży. Zadowalający jest też proces zmian w zachowaniu poszczególnych uczestników: wzrost odpowiedzialności za siebie i innych, udane próby opanowywania złości i agresji. Uczestnicy przyswoili sobie treści edukacyjne oraz zaakceptowali zdrowe sposoby spędzania wolnego czasu. Poprzez udział w zajęciach w terenie nabrali większej odwagi, pewności siebie, świadomości i dbałości o zdrowie psychiczne i fizyczne.

- 5) *Grupa warsztatowo-rozwojowa dla młodzieży gimnazjalnej.* W 2014 r. prowadzono zajęcia dla nastolatków o wyżej wskazanym charakterze. Odkonano 17 indywidualnych spotkań, w trakcie których skonsultowano 15 młodych osób (rozmowa z dzieckiem oraz rodzicem / opiekunem), z czego 11 z nich zaproponowano udział w terapii. Ogółem w roku ubiegłym odbyło się 38 3-godzinnych spotkań grupy. Średnio w pojedynczych zajęciach uczestniczyło 7-8 osób. Głównym celem projektu było dostarczenie uczestnikom właściwych doświadczeń w relacjach z rówieśnikami oraz osobami prowadzącymi. Udział w zajęciach umożliwił uczestnikom wgląd w pochodzenie doświadczanych przez nich trudności oraz przekazanie wiedzy na temat własnej osoby (własny obraz, sposób funkcjonowania), tym samym skłaniał do podejmowania wysiłków konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Poza tym zajęcia wspierały młodzież w radzeniu sobie z uzależnieniem członków rodziny, czy doświadczeniami przemocy. Stanowiły przeciwwagę i alternatywę dla patogenicznych środowisk rówieśniczych. Oprócz pracy z młodzieżą odbyło się kilka spotkań z rodzicami/opiekunami uczestników grupy, którzy wyrazili taką potrzebę lub których dzieci przejawiały niepokojące zachowania. Celem ich było m.in. wyjaśnienie zaistniałych sytuacji, określenie warunków powrotu uczestnika do terapii, zaleceń konsultacji psychiatrycznych, terapii indywidualnej. Spotkania te odbywały się poza czasem sesji grupowych.
- 6) *Konsultacje wychowawcze dla rodzin uczestniczących w letnim pobycie terapeutycznym.* Cotygodniowe konsultacje prowadzone były we wtorki w godzinach 13.00-16.00 w Poradni Leczenia Uzależnień w Gdyni. Zakresem oddziaływań objęto 18 osób. Byli to rodzice i młodzież z rodzin uczestniczących w letnim pobycie terapeutycznym w wieku od 14 do 58 lat. Ogółem przeprowadzono 28 konsultacji. Prowadzone spotkania miały charakter konsultacji terapeutycznych oraz interwencji kryzysowych. Większość osób zgłaszających się na spotkania zakończyły proces terapii indywidualnej. Wiele z nich dopiero od terapeutycznego pobytu z rodziną rozpoczęły proces zmian w postrzeganiu

spraw własnej rodziny oraz refleksje, co do formy i jakości komunikowania się z najbliższymi. U osób biorących udział w spotkaniach można było zaobserwować pozytywne zmiany jakościowe w relacjach rodzinnych, np. poprzez bardziej obiektywne (często krytyczne) postrzeganie swojej roli w systemie rodziny i zmianę negatywnych wzorców funkcjonowania w rodzinie.

Realizacją działań w obszarze profilaktyki selektywnej i wskazującej na terenie Miasta Gdyni zajmowała się także Edukacyjna Klinika. Poradnia Profilaktyki Uzależnień. Poradnia zatrudniała specjalistów trudniących się w obszarze psychoprofilaktyki, wychowania i terapii. Celem działania poradni było wspieranie rodziny, szkoły oraz społeczności lokalnej w radzeniu sobie z problemami wychowawczymi i rozwojowymi dzieci, a także zmniejszenie liczby młodych osób, które używały środków psychoaktywnych bądź popadały w uzależnienia. Opieką obejmowano całą rodzinę. W 2014 r. placówka prowadziła:

I. ZAJĘCIA INDYWIDUALNE:

Konsultacje i porady indywidualne:

Ogółem w 2014 roku konsultacji i porad indywidualnych udzielono 27 osobom w wieku od 7 r.ż. do 13 r.ż., 21 osobom w wieku od 14 r.ż. do 22 r.ż. oraz 64 rodzicom, opiekunom, małżonkom w wieku od 23 do 68 lat.

Konsultacje dla jednej osoby obejmowały - w zależności od indywidualnych potrzeb beneficjenta - od jednego lub kilku spotkań. Prowadzone były przez pięć osób, w tym: pedagoga, dwóch psychologów oraz dwóch specjalistów terapii uzależnień.

Indywidualne porady, konsultacje dla dzieci i rodziców oraz terapia pedagogiczna spełniły potrzeby podopiecznych poradni. Złożoność ich problemów mogła być zniwelowana przez otoczenie całościową opieką psychologiczno-pedagogiczną rodziny, a także poprzez współpracę ze szkołą oraz kuratorami rodzinnymi.

Terapia pedagogiczna redukująca deficyty u dzieci, a równocześnie rozwijająca ich zdolności adresowana była do młodych osób:

- przejawiających trudności edukacyjne,
- wywodzących się z rodzin dysfunkcyjnych, niewydolnych wychowawczo,
- znajdujących się w ciężkiej sytuacji bytowej,
- mających ograniczoną możliwość korzystania z fachowych form pomocy.

Głównym celem tych zajęć było objęcie rodzin wszechstronną opieką psychologiczno - pedagogiczną, a także pomoc w radzeniu sobie z pojawiającymi się problemami dzieci w sferze dydaktycznej oraz psychologicznej.

II. ZAJĘCIA GRUPOWE:

1) Zajęcia terapeutyczne z elementami terapii zajęciowej dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem i współuzależnionej:

W 2014 r. kontynuowano zajęcia terapii zajęciowej – warsztaty teatralne dla młodzieży wywodzącej się z rodzin o niskim statusie ekonomicznym, dysfunkcyjnych, zagrożonych marginalizacją społeczną. Spotkania prowadzono raz lub dwa razy w tygodniu, w godzinach od 16 do 19. Zajęcia prowadził psycholog i instruktor terapii zajęciowej, a uczestniczyło w nich 7 osób w wieku od 13 do 20 r.ż.

Warsztaty teatralno-terapeutyczne umożliwiały młodzieży atrakcyjne spędzanie wolnego czasu, a równocześnie uczyły współpracy, akceptacji samego siebie oraz wyrażania własnych emocji. Uczestnicy uświadamiali sobie swoje mocne strony oraz własne możliwości przydatne w codziennych relacjach z rówieśnikami. Warsztaty pełniły funkcję terapeutyczną, dzięki zastosowaniu różnego rodzaju metod terapeutycznych, takich jak drama, czy eurytmia.

2) Zajęcia grupowe dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych:

Warsztaty odbywały się raz w tygodniu, w wymiarze 5 godzin dydaktycznych, w terminie od września do grudnia 2014 r. W zajęciach uczestniczyło 8 dzieci w wieku od 7 do 11 lat. Terapię prowadził psycholog, posiadający uprawnienia terapeuty pedagogicznego. Uczestnicy pochodzili z rodzin dysfunkcyjnych, niepełnych, niewydolnych wychowawczo, znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Zajęcia umożliwiły usprawnienie rozwoju psychomotorycznego u dzieci, stworzyły warunki na eliminację braków edukacyjnych, niepowodzeń szkolnych wraz z ich psychologicznymi konsekwencjami.

Innym równie ważnym ogniwem w procesie realizacji założeń *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii*, zwłaszcza zadań z zakresu profilaktyki selektywnej były funkcjonujące w Zespole Placówek im. Kazimierza Lisieckiego „Dziadka” w Gdyni instytucje, tj.:

I. Ognisko Wychowawcze, w ramach którego odbywały się:

- regularne zajęcia w trzech grupach wychowawczych (*do 13 osób w grupie*) dla dzieci w wieku od 7 do 12 roku życia. W ramach oferty programowej prowadzono: zajęcia z elementami socjoterapii, warsztaty artystyczne (plastyczne, taneczne),

kulinarne, techniczne, zajęcia multimedialne, program zajęć sportowych, poprzez dostęp do pływalni krytej oraz sali sportowej;

- warsztaty edukacyjne dla rodziców i opiekunów prawnych dzieci, wyposażające uczestników w wiedzę na temat okresów rozwojowych i potrzeb dziecka. Zajęcia wypracowywały adekwatny system nagród i kar, uświadamiały korzyści z konsekwencji w wychowaniu dziecka oraz zapoznawały z mechanizmami zachodzącymi w okresie dojrzewania;
- prowadzono stały kontakt z kuratorami, pedagogami szkół i innymi instytucjami;
- ferie zimowe i wakacje letnie, podczas których zorganizowano wspólne wyjścia i wycieczki, zajęcia na terenie placówki, a także imprezy okolicznościowe związane z ważnymi świętami;
- zapewniano dzieciom nieodpłatnie posiłki;
- regularne kontakty z rodzicami i opiekunami prawnymi dzieci;
- program stażowy „Warsztaty Intensywnej Pracy z dzieckiem i Rodziną” dla absolwentów i studentów uczelni pedagogicznych;
- regularne (raz w miesiącu) spotkania ze specjalistami: psychologiem diagnostą, reintegratorem rodzin, pracownikiem socjalnym oraz psychologiem w celu omówienia wspólnej strategii oddziaływania na dziecko i rodzinę.

W celu podniesienia kompetencji pracowników, usprawnienia komunikacji pomiędzy nimi oraz lepszego zrozumienia zachowania dzieci i młodzieży regularnie dwa razy w miesiącu prowadzono spotkania superwizyjne z psychologiem. Organizowano także cykliczne spotkania Stałego Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka oraz współpracowano z wolontariuszami. W 2014 r. z pomocy Ogniska Wychowawczego skorzystało 55 rodzin, w tym 55 dzieci. Problem uzależnienia od środków psychoaktywnych odnotowano u 2 rodzin.

II. Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego, w której prowadzono zajęcia w 3 grupach wychowawczych (do 12 osób w grupie) dla młodzieży w wieku od 12 do 18 lat. Zajęcia obejmowały: socjoterapię, warsztaty artystyczne (taneczne, plastyczne), warsztaty kulinarne, warsztaty techniczne, pracownię multimedialną, program zajęć sportowych (pływalnia kryta, sala sportowa z wyposażeniem do ćwiczeń siłowych), reedukacyjne zajęcia indywidualne w formie pomocy w nauce szkolnej na różnych poziomach nauczania, wsparcia psychologicznego oraz diagnozy psychologicznej.

Ponadto Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego realizowała przedsięwzięcia spójne z działaniami Ogniska Wychowawczego w zakresie:

- regularnych spotkań ze specjalistami, instytucjami, z rodzicami, opiekunami prawnymi podopiecznych; część rodziców wzięła udział w warsztatach edukacyjnych nt. okresów rozwojowych oraz związanych z nimi rzeczywistych potrzeb dziecka, mechanizmów zachodzących w okresie adolescencji i sposobie spostrzegania otaczającej rzeczywistości; tematem warsztatów były również korzyści z konsekwencji w wychowaniu podopiecznych oraz wypracowanie adekwatnego systemu nagród i kar;
- prowadzenia superwizji (dwa razy w miesiącu) podnoszącej kompetencje pracowników;
- spotkań Stałego Zespołu ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, przy współudziale kuratorów Sądu Rodzinnego, przedstawicieli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni i pedagogów szkolnych;
- dożywiania, organizacji czasu wolnego, imprez okolicznościowych;
- realizacji programu stażowego adresowanego do absolwentów i studentów uczelni pedagogicznych pn. „Warsztaty Intensywnej Pracy z dzieckiem i Rodziną”.

W 2014 r. z pomocy Specjalistycznej Placówki Wsparcia Dziennego skorzystało:

- z zajęć socjoterapeutycznych - 48 dzieci z 48 rodzin,
- z zajęć psychoedukacyjnych dla młodzieży - 20 osób ,
- z terapii indywidualnej dla dzieci i młodzieży - 8 osób,
- z konsultacji diagnostycznych dla dzieci i młodzieży - 76 osób,
- z warsztatów edukacyjnych „Szkoła dla Rodziców” - 12 osób z zajęć grupowanych, natomiast z konsultacji skorzystało 29 osób.

III. Placówka Animacji Środowiskowej „STARTER”

W ramach działalności placówki prowadzono:

- zajęcia psychoedukacyjne dla młodzieży,
- zajęcia w dwóch grupach dla osób, będących w procesie usamodzielniania, z elementami socjoterapii i psychoedukacji; ogółem w zajęciach uczestniczyły 93 osoby z 78 rodzin; średnio w jednym spotkaniu udział brało 12 osób,
- warsztaty *Ruchu Rozwijającego wg Weroniki Sherborne* dla grup pracujących z małymi dziećmi (od 4 do 7 lat) i ich rodzicami; w 16 spotkaniach grupy uczestniczyło 31 dorosłych oraz 28 dzieci.

Problem uzależnienia od środków psychoaktywnych odnotowano w 4 rodzinach.

IV. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOW)

W ramach działalności Ośrodka:

- prowadzono pomoc psychologiczną dla osób doświadczających przemocy, poprzez indywidualne spotkania, a także udział w grupie wsparcia;
- ofiarom przemocy udzielono schronienia w Hostel dla Osób Doświadczających Przemocy;
- zrealizowano pakiet zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, którzy do uczestnictwa w programie zgłosili się dobrowolnie lub poprzez nakaz sądowy;
- prowadzono poradnictwo prawne dla osób doświadczających przemocy;
- wszczęto interwencje kryzysowe oraz procedurę „Niebieskie Karty” wobec osób zgłaszających przemoc (przy współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym oraz w związku z uczestnictwem w spotkaniach grup roboczych);
- zorganizowano terapię indywidualną dla podopiecznych placówek wsparcia dziennego w Zespole Placówek Specjalistycznych;
- realizowano projekt „Niebieski pokój”, który umożliwia przeprowadzenie rozmów z dziećmi.

Ogółem w 2014 r. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie udzielił pomocy 273 osobom, które doświadczyły przemocy domowej, w tym:

- 27 osób umieszczono w Hostel dla Osób Doświadczających Przemocy,
- założono 8 Niebieskich Kart ofiarom przemocy w rodzinie,
- przeprowadzono 827 indywidualnych konsultacji,
- 12 osób skorzystało z poradnictwa prawnego,
- 77 osób wzięło udział w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy,
- 15 osób skorzystało z konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- 24 osoby uczestniczyły w grupach wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

W 18 rodzinach występował problem uzależnienia narkotykowego.

V. Ośrodek Interwencji Kryzysowej prowadził następujące rodzaje działań:

- pomoc psychologiczną dla osób będących w kryzysie,
- konsultacje z pracownikiem socjalnym, celem zorganizowania adekwatnej pomocy we właściwych Dzielnicowych Ośrodkach Pomocy Społecznej,
- konsultacje z prawnikiem,

- terapię indywidualną, wykonywaną we współpracy z zewnętrznymi prywatnymi gabinetami psychoterapeutycznymi,
- konsultacje i wsparcie systemowe dla rodzin, w których występuje kryzys,
- realizacja stażowego programu dla absolwentów i studentów psychologii pn. „Warsztaty Interwencji Kryzysowej”.

Z oferty pomocowej Ośrodka skorzystały 474 osoby, którym udzielono 524 świadczeń. Z poszczególnych form pomocy skorzystało:

- 442 osoby z konsultacji interwencyjnych,
- 20 osób z porad prawnych,
- 32 osoby z zewnętrznej terapii indywidualnej, w ramach której odbyło się 544 sesji,
- 36 osób uczestniczyło w warsztatach Interwencji Kryzysowej i Pracy z Osobami Doświadczającymi Przemocy.

U 5 podopiecznych zdiagnozowano uzależnienie od środków psychoaktywnych, natomiast w 11 rodzinach występował problem uzależnienia narkotykowego.

Pomocy rodzinom z problemem narkotykowym udzielał także - w ramach działalności ściśle powiązanej z Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Gdyni.

Ogółem w 2014 r. pomocą społeczną objęto 4862 rodziny, w których liczba osób wynosiła 8328. Pod opieką MOPS znajdowało się 41 osób, u których potwierdzono uzależnienie od środków psychoaktywnych.

Celem działań prowadzonych przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na rzecz rodzin zagrożonych uzależnieniami, w tym dotkniętych problemem narkomanii, było:

- motywowanie klientów Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej do powstrzymania się przed nadużywaniem środków odurzających;
- uświadomienie rodzinom istnienia problemu narkotykowego oraz eliminacja zjawiska zaprzeczania problemowi uzależnienia lub minimalizowania jego negatywnych skutków, oddziałujących na wszystkich członków rodziny;
- motywowanie współuzależnionych członków rodzin do podjęcia terapii i uczestnictwa w grupach wsparcia (w przypadku uczestnictwa pilotowanie i monitorowanie zajęć);
- motywowanie rodziców i opiekunów prawnych do zapisania dzieci do świetlic socjoterapeutycznych.

W 2014 r. prowadzono zajęcia dla 45 osobowej grupy dzieci i młodzieży, pochodzącej z rodzin objętych wsparciem MOPS, w których zdiagnozowano lub istniało zagrożenie występowania uzależnienia. W ramach programu:

- pięć razy w tygodniu odbywały się zajęcia socjoterapeutyczne, po 3 godziny każdego dnia, zamiennie dla dwóch grup dzieci i młodzieży; ogółem po 28 godz. dla jednej grupy;
- realizowano wyjścia uspołeczniające – każda z grup miała zajęcia uspołeczniające, grupa młodsza 10 wyjść, grupa starsza – 13 wyjść;
- prowadzono konsultacje psychologiczne dla dzieci i ich opiekunów/rodziców w wymiarze 113 konsultacji dla dzieci z grupy młodszej i 58 konsultacji dla ich rodziców oraz 75 konsultacji dla młodzieży i 48 dla ich rodziców;
- kierowano dzieci i młodzież do innych placówek na diagnozy psychologiczne występujących zaburzeń – 13 osób skierowano na diagnozę w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Nr 2, 2 osoby skierowano do Poradni Zdrowia Psychicznego;
- organizowano korepetycje dla dzieci i młodzieży z wolontariuszami w wymiarze 300 godzin. Korepetycje realizowało 63 wolontariusz.

W wyniku prowadzonych działań zaobserwowano:

- poprawę funkcjonowania szkolnego – wzrosła motywacja do uzyskiwania wyższych wyników w szkole oraz zwiększyło się zainteresowanie nauką, odrabianiem lekcji, nastąpił wzrost motywacji do udziału w zajęciach,
- poprawę funkcjonowania w grupie – zaobserwowano podejmowanie inicjatyw na rzecz grupy, opanowanie umiejętności rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie w sytuacjach trudnych, wzrost poczucia bezpieczeństwa oraz większą aktywność uczestników w realizowanych projektach,
- poprawę w zakresie indywidualnego funkcjonowania i stwierdzonych zaburzeń – zaobserwowano zmniejszenie się liczby zachowań agresywnych, zgłaszanie potrzeb do wychowawców.

Utrzymywano stały kontakt i współpracowano z kluczowymi podmiotami, instytucjami i ich przedstawicielami, takimi jak: kuratorzy Sądu Rodzinnego, pracownicy socjalni, asystenci rodzin, koordynatorzy rodzin zastępczych, pedagodzy i psychologowie szkolni, specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznej, pracownicy ZPS.

5.3. Leczenie i readaptacja społeczna

Proces uzależnienia od środków psychoaktywnych zaczyna się i rozwija bez świadomości zainteresowanej osoby. Uzależnienie jest działaniem szkodzącym zarówno danej osobie, jak i jej otoczeniu. Celem leczenia jest przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego, ograniczenie szkód zdrowotnych związanych z uzależnieniem oraz umożliwienie powrotu osobie leczącej się do społeczeństwa.

Głównym podmiotem świadczącym pomoc terapeutyczną, medyczną osobom uzależnionym od substancji psychoaktywnych oraz członkom ich rodzin na terenie Gdyni jest Poradnia Leczenia Uzależnień (PLU), będąca w strukturze OPiTU.

W PLU w 2014 zarejestrowano ogółem 1034 pacjentów (w 2013: 974), wśród których:

- pacjenci uzależnieni: **619** (556 w 2013), w tym **345** po raz pierwszy (297 w 2013),
- pacjenci współuzależnieni: **415** (418), w tym po raz pierwszy **318** osoby (285).

Udzielono ogółem 4645 (4829) świadczeń indywidualnych, w tym:

- dla uzależnionych: **3382** (3224),
- dla współuzależnionych : **1263** (1605)

Udzielono ogółem 1679 (1808) świadczeń grupowych, w tym

- dla uzależnionych: **1200** (1153)
- dla współuzależnionych : **479** (655).

Poniższa tabela obrazuje dane dotyczące osób uzależnionych współuzależnionych korzystających z oferty Poradni Leczenia Uzależnień, w okresie 2012-2014.

Tabela nr 12: Porównawcze dane statystyczne dotyczące osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i współuzależnionych leczonych w Poradni Leczenia Uzależnień

Lp.	Kategoria	2011	2012	2013	2014
1.	Liczba zarejestrowanych uzależnionych	452	481	556	619
A	po raz pierwszy	270	280	297	345
B	Kobiet	96	93	114	122
2.	Liczba zarejestrowanych współuzależnionych	398	412	418	415
A	po raz pierwszy	301	288	285	318
B	Mężczyzn	87	102	101	86
3.	Łączna liczba zarejestrowanych pacjentów	850	893	974	1034
4.	Ilość przyjęć indywidualnych	4125	4583	4829	5015
a	Specjaliści psychoterapii Uzależnień	3228	3449	3603	4388
b	Instruktor terapii uzależnień	599	720	618	0
c	Lekarze	298	414	608	627

A	Dla uzależnionych	2519	2875	3224	3647
B	Dla współuzależnionych	1606	1708	1605	1368
5.	Ilość świadczeń grupowych	1725	1644	1808	1679
A	Dla uzależnionych	1008	941	1153	1200
B	Dla współuzależnionych	717	703	655	479

Źródło: PLU w Gdyni

Zgodnie z *Ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii i Ustawą o ochronie zdrowia psychicznego*, leczenie odbywa się na zasadzie dobrowolności i nieodpłatności. Jak wynika z powyższej tabeli, liczba ogółem zarejestrowanych, w tym po raz pierwszy kobiet, corocznie wzrasta, co świadczyć może o wzroście świadomości o zagrożeniach związanych z uzależnieniami oraz ich skutkach. Zaobserwowano również znaczny wzrost liczby porad indywidualnych, które tworzą alternatywę do zajęć grupowych. Indywidualna terapia daje możliwość dostosowania do potrzeb beneficjenta ustalonych celów i osiągniętych rezultatów.

Zauważalne trendy w zjawisku uzależnień to:

- wzrost liczby gimnazjalistów i uczniów szkół średnich zażywających marihuanę i haszysz oraz uzależnionych od kanabinoli (uzależnienie od kanabinoli jest trendem ogólnopolskim),
- większa liczba osób używających mefedronu, a mniejsza liczba używających amfetaminy i opiatów,
- zwiększenie liczby świadczeń dla osób uzależnionych, spadek liczby świadczeń dla osób współuzależnionych.

W ramach terapii przeprowadzono w trybie weekendowym maratony, stanowiące uzupełnienie podstawowej oferty terapeutycznej. Jeden maraton trwał 20 godzin. Ogółem w 2014 r. zrealizowano 18 maratonów terapeutycznych, w tym: 11 dla osób uzależnionych (podstawowy program terapii: 5, pogłębiony: 6) oraz 7 dla osób współuzależnionych (podstawowy program terapii: 4, pogłębiony: 3). Dla porównania w 2013 r. zorganizowano również 18 maratonów, z których: 11 dla osób uzależnionych (podstawowy program terapii: 6, pogłębiony: 5) oraz 7 dla osób współuzależnionych.

Ogółem w 2014 r. w 18 maratonach uczestniczyło 160 osób (175 osób w 2013), natomiast średnio w jednym spotkaniu udział wzięło 10 osób (podobnie jak w roku 2013).

Edukacyjna Klinika. Poradnia Profilaktyki Uzależnień realizowała również ofertę terapeutyczną dla uzależnionych i współuzależnionych na terenie Gdyni. W 2014 r. poradnia udzieliła ogółem pomocy 350 osobom zamieszkałym, bądź uczącym się na terenie Gdyni i jej okolic. W ramach oferty wsparcia, pomocą indywidualną objęto 274 osoby, a grupową 76 osób.

Podobnie jak w Ośrodku Profilaktyki i Terapii Uzależnień, pacjenci głównie korzystali z porad indywidualnych. Strukturę wiekową pacjentów zarejestrowanych w okresie ostatnich czterech lat przedstawia tabela nr 13.

Tabela nr 13: Przekrój wiekowy pacjentów Edukacyjnej Kliniki Poradni Profilaktyki Uzależnień w latach 2011 – 2014

Lp.	Rok	Liczba pacjentów			Ogółem
		7-13 r.ż.	14-26 r.ż.	pow. 26 r.ż.	
1.	2011	60	107	165	332
2.	2012	81	117	160	358
3.	2013	90	103	178	371
4.	2014	64	104	182	350

Źródło: Edukacyjna Klinika Poradnia Profilaktyki Uzależnień

W 2014 roku poradnia prowadziła terapię indywidualną uzależnień. Celem terapii było motywowanie do zaprzestania zażywania przez pacjenta wszelkich środków psychoaktywnych. W okresie realizacji zadania, terapią indywidualną objęto 45 osób (w 2013 r.: 48) w wieku od 14 do 26 lat oraz 6 osób (w 2013 r.: 7) w wieku powyżej 26 lat, używających lub uzależnionych od narkotyków. Ponadto ofertą terapeutyczną otoczono 51 osób - rodziców oraz inne bliskie osoby (w 2013 r. również 51), uzależnione od środków psychoaktywnych. Przekrój wiekowy pacjentów mieścił się w przedziale od 16 do 75 r.ż. W zależności od złożoności problemu oferta kliniki przewidywała terapię krótkoterminową trwającą 12-16 spotkań (*do 4 miesięcy*), a także długoterminową – ponad 48 spotkań (1 rok). Terapię prowadziło 3 specjalistów terapii uzależnień.

Celem podjętych działań było udzielenie pomocy młodzieży i ich rodzinom w rozwiązywaniu trudnych sytuacji i różnego typu problemów, związanych z poważnymi kryzysami rozwojowymi, wiekiem dojrzewania, używaniem środków psychoaktywnych, bądź innymi formami uzależnienia. Objęcie pomocą terapeutyczną również członków rodzin, stworzyło warunki sprzyjające całościowemu rozwojowi młodego człowieka oraz umożliwiło wsparcie środowiska rodzinnego. Rodzice mogli nauczyć się sposobów praktycznego oddziaływania wychowawczego, przez zniwelowanie własnych trudności psychologicznych, jak: problemy w komunikacji, brak kontroli impulsów emocjonalnych, nieumiejętność radzenia sobie ze stresem itp. Zajęcia indywidualne obejmowały: konsultacje, poradnictwo, terapię krótko – i długoterminową oraz interwencję kryzysową.

Osiągnięto następujące rezultaty:

- uczestnicy programu terapii indywidualnej, dokonali strukturalnych zmian wewnętrznych, nabyli umiejętności konieczne w rozwiązywaniu problemów i trudności, będących

przyczyną destrukcyjnych zachowań, a także poprawili zdolność konstruktywnego funkcjonowania w rodzinie i życiu społecznym.

- rodziny i osoby bliskie osób uzależnionych otrzymały wszechstronne wsparcie i pomoc psychologiczną oraz edukacyjną, w utrzymaniu stabilizacji rodziny, stabilizacji indywidualnej i wspieraniu utrzymania abstynencji przez dzieci.
- rodzice otrzymali pomoc i wsparcie w rozwijaniu swoich umiejętności wychowawczych.

VI. PODSUMOWANIE

Raport z realizacji *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii* przedstawia informacje o zagrożeniach, dostępie do leczenia i formach profilaktyki adresowanej do różnych grup odbiorców. Wartością programu jest kontynuowanie działań gwarantujących doskonalenie form pracy i dostępność do usług. Szeroki zakres aktywności, różnorodność i wielość podejmowanych inicjatyw, determinują skuteczność w walce z problemami uzależnień.

Za szczególnie istotne uznać należy wszystkie obszary działań adresowanych do dzieci i młodzieży, które przygotowują do odpowiedzialnego życia, wspierają w zmiernaniu się z trudnościami, służą kształtowaniu charakterów, uczą kreatywności i wyposażają w umiejętności budowania prawidłowych relacji interpersonalnych.

Analiza zagrożeń potwierdza wagę doskonalenia form i poszukiwania nowych obszarów działań, a także wzmożonych wysiłków na rzecz ograniczenia dostępu do środków psychoaktywnych. W ostatnich latach dużym wyzwaniem stał się problem tzw. dopalaczy. Co prawda wiedza na ich temat systematycznie rośnie, ale wciąż trwają poszukiwania skutecznych metod monitorujących pojawianie się nowych substancji, ich wykrywanie, ograniczanie możliwości ich dystrybucji poprzez m.in. rozwijanie współpracy z podmiotami zaangażowanymi w profilaktykę uzależnień.

Dostęp do środków uzależniających uzasadnia konieczność realizacji zaprezentowanych działań i inicjatyw, których celem jest zarówno tworzenie atrakcyjnych ofert rozwijających zainteresowania i pasje, jak i wsparcie osób doświadczonych pośrednio lub bezpośrednio problemem uzależnienia od środków psychoaktywnych.